

FÜLÖP ZOLTÁN

DIGITALIZÁCIÓ ÉS FOGLALKOZTATÁS

Összefoglaló az MKT Munkaügyi Szakosztálya és az Innovációs és Technológiai Minisztérium 2018. május 24-i közös rendezvényéről

A rendezvény célja volt, hogy bemutassa az **Ipar 4.0 programok** hatásairól készített újabb elemzéseket. Elsőként **Nikodémus Antal**, az Innovációs és Technológiai Minisztérium Digitális Gazdaság és Innovációs Főosztályának vezetője felvázolta a témával kapcsolatos legfontosabb nyitott kérdéseket, a továbbiakban **Szalavetz Andrea**, MTA Közgazdaság- és Regionális Tudományi Kutatóközpont Világgazdasági Intézet tudományos tanácsadója és **Losonci Dávid**, a Budapesti Corvinus Egyetem adjunktusa elemezte a várható jelentősebb problémákkal kapcsolatos kilátásokat.

Ezek a referátumok jelentősen túlléptek az Ipar 4.0 jelenleg leginkább emlegetett hiedelmein, rögzödésein és a realitások felmérésére alapozva a veszélyekre, a megoldandó problémákra irányították a hallgatóság figyelmét. Alapjában inkább egy „vihár előtti csendet” érzékeltettek és jelezték, hogy csak akkor nem ázunk el csúfosan, ha alaposan felkészülünk a várható zivatarra.

A Minisztérium és az MKT már második alkalommal tart közös rendezvényt a témában. Az előzményre két éve, 2016. május 12-én került sor.¹ A mostani rendezvény moderátora **Boda György** volt, a Budapesti Corvinus Egyetem docense volt. Az alábbiakban összefoglaljuk az előadások és az azt követő vita tartalmát.

Nikodémus Antal előadásában érintette az „Ipar 4.0 érettségi szintjeinek” értelmezését, a fejlettségbeli szintkülönbségek szerepét, azok átugrási lehetőségeit, a jelenlegi és a jövőbeli folyamatok elemzését, a nagy-, a közepes- és a kisvállalatok szerepét az átalakulásban, a vállalati méretváltás szerepét, az önszervező robotikát, az IoT, a bigdata, és több más tényezőt és körülményt. Ezek közül azokat kell kiemelni, amelyekkel kapcsolatban kormányzati szándékokról is hírt kaptunk. Ilyenek voltak az úgynevezett usecase és testbed fogalmak.

At előadó értelmezésében a usecase döntően az új technológiák bevezetését jelenti, mint például a zalaegerszegi tesztpálya, a testbed pedig az új technikák alkalmazása. Az utóbbival kapcsolatban a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem példája hangzott el, ahol egy kialakított teszt részlegben vizsgálják az 5G internet ipari használhatóságát.

Nikodémus Antal bejelentette, hogy a Minisztérium szeretne a jövőben támogatást nyújtani azoknak a vállalatoknak, melyek vállalnak usecase implementációt, és arról folyamatos visszajelzést adnak. Az NGM 2018. áprilisban pilot jelleggel elindította a támogatási programját 1,5 milliárd forinttal, 5-15 hazai vállalkozás fejlesztésével. Reményeik szerint 2019 során levont tapasztalatok alapján egy továbbfejlesztett programot írhatnak majd ki a jövőben mintegy 10 milliárd forintos kerettel. A 2018-as pályázatokat 2018. október 15-ig lehet benyújtani, és 2018. december 31-ig van lehetőség a támogatási szerződések megkötésére. A fejlesztések megvalósulása nem lehet későbbi, mint 2019. május 15.

Az egyik legfontosabb elemzési kérdés – mondta **Szalavetz Andrea** –, hogy milyen hatást gyakorol az ipar digitális átalakulása a közvetlen tőkebefektetéseket (FDI) fogadó „gyártó gazdaságok”

Fülöp Zoltán egyetemi hallgató, Budapesti Corvinus Egyetem.

¹ Az összefoglalót lásd: <http://www.munkaugyiszemle.hu/digitalis-gazdasag-es-foglalkoztatasi>

fejlődésére, felzárkózására. Egyértelműen kijelenthető, hogy Magyarország is ezen – külföldi tőkére épült – „gyártó gazdaságok” közé sorolandó. Ennek megfelelően az előttünk álló lehetőségeket, veszélyeket ebből a szempontból kell elemezni.

A legégetőbb kérdés az, hogy miképpen változik a hozzánk hasonló helyzetben lévő országok foglalkoztatottsága. A kérdés kutatói között vannak technológiai pesszimisták és technológiai optimisták. A két oldal nagyságrendekkel eltérő becsléseket közöl arról, hogy milyen irányba és mennyivel változik a foglalkoztatottság. Az előadó ezért empirikus kutatást végzett a digitális átállásban elől járó, magyarországi autóiipari leányvállalatoknál, hogy felmérje, Magyarországon a pesszimista vagy az optimista elképzeléseknek van nagyobb esélye, előadásában kutatásainak első eredményeit ismertette.

Kifejtette, hogy az Ipar 4.0 szakirodalma már egy új paradigmáról szól. Változik az értékteremtés módja, új üzleti modellek, elsősorban a hálózatosodás kerül előtérbe. Ezzel szemben Magyarországon még a régi paradigma, az erőforrás alapú növekedés dominál. Ez azért lehetséges, mert az autóiipar jelenleg egy főleg nemzetközi fellendülésre alapozott növekedési periódusban vagyunk, amely szinte minden termelést felszív. Ez azonban elfedi a veszélyeket, nevezetesen azt, hogy az Ipar 4.0 veszélyezteti a magyar lokációs előnyt, a magyar munkavállalók híres rugalmassága (túlóra vállalás és csökkentett óraszám vállalás stb.) már nem lesz versenyelőny.

Az Ipar 4.0 esetleges negatív hatásai jelenleg nem látszanak az erősödő nemzetközi fellendülés miatt. Ez akár átmeneti is lehet. Nagyon fontos lenne beruházni a képzésbe, elősegíteni a munkavállalók alkalmazkodását a digitális korszak követelményeihez. Bár a vizsgált vállalatok jelentős összegeket fektetnek alkalmazottaik képzésébe, „egyedül nem megy”: elengedhetetlen a kormányzati rásegítés.

Losonci Dávid előadásában ismertette az (újra)iparosítás számait. Ezek néhol látványosak, de az ország egészét tekintve nagyon egyenlőtlen folyamatokat jeleznek a feldolgozóiparban. Az iparosítás folyamata Magyarországon nagy és egyre növekvő területi egyenlőtlenségek mellett bontakozik ki.

Ennél azonban még lényegesebb, hogy az Ipar 4.0 név mögött valójában sokkal inkább három másik kifejezés rejlik: digitális gazdaság, digitális társadalom és tudásgazdaság. Ha szűken csak a feldolgozóipar nézőpontjából értékeljük a transzformációt, akkor is fontos kiemelni, hogy az Ipar 4.0 nem csak az iparban fejt ki hatását, hanem mivel számos feltételrendszere más szektorban van az egész gazdaságra és egyben az egész társadalomra kihat. Sőt, érdemes lehet fordítva elemezni a jelenséget: a digitális társadalomban a digitális gazdaság jellemzőit értékelni és ebbe elhelyezni az ipart.

Végül nagy figyelmet keltett az előadó nemzetközi elemzése. Losonci Dávid a DESI (Digital Economy and Society) kiemelt indikátorai alapján mutatott be egy elemzést 10 országra és az EU28-ra. A számok szerint a feldolgozóipar azokban az országokban nő a legjobban (hozzáadott érték arányában mérve), ahol a legalacsonyabb a digitális felkészültség (Magyarország és Románia). Ahol magasabb adott szektorban a digitalizáció szintje, ott nem nő, sőt inkább csökken (pl. Svédország). Ez jelzi, hogy a digitális gazdaságba való átmenet átértékelheti a szektorok jelentőségét. A digitális átmenet erős szolgáltatói hátteret feltételez, melynek a fejlesztése kulcsfontosságú. Az utóbbi években – a hosszú távú trendeknek megfelelően – a feldolgozóipar súlya csökken a fejlett országokban, ezt vélhetően a digitalizáció sem állítja meg, így munkaerőben biztos csökkenés várható és a hozzáadott érték arány tartós növelése is kérdéses.

Az előadásokat és a vitát a moderátor foglalta össze. **Boda György** szerint az Ipar 4.0 megnevezés erősen egyoldalú és hibás következtetésekre ad lehetőséget. Az egész digitalizációs gazdasági változásnak csupán egyik, kisebb szelete az ipar. Sokkal találóbb lenne akár a „Gazdaság 4.0” név. Félő, hogy a köztudatba nagyon beég az „ipar” kifejezés, holott hallhattuk, hogy nem elsődlegesen az ipari növekedés lesz az, amely stabilizálhatja az országot és biztosíthatja a munkahelyeket a technológiai váltás után is, hanem a szolgáltatások, és a magasabb tudásigényű tevékenységek – amelyek természetesen akár az ipart is kiszolgálhatják.